

Пилипенко О. І.,
доктор економічних наук, доцент,
декан обліково-статистичного факультету,
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ

ВПЛИВ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА СТАН ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Ризики зниження достовірності або навіть цілковитого спотворення облікової інформації пов'язані з можливими помилками та порушенням методик ведення бухгалтерського обліку та формування показників бухгалтерської звітності, що передусім походять зі змісту облікової політики підприємства. Відповідно, це чинить вагомий негативний вплив на стійкість фінансового стану та можливості досягнення економічної безпеки підприємства задля сталого його розвитку.

Роль працівників бухгалтерської служби у виявленні загроз економічній безпеці підприємства є надважливою, адже даний структурний підрозділ може займатися веденням бухгалтерського обліку, складанням звітності, а отже, наданням інформації для прийняття управлінських рішень. Відповідно, облікова політика підприємства чинить вагомий вплив на досягнення економічної безпеки, а її відсутність або нераціональна розробка призводять до значних недоліків організації діяльності підприємства, проблем в функціонуванні систем внутрішнього контролю та управління підприємством.

Низка варіантів фінансових прорахунків під час вибору методик обліку, регламентованих П(с)БО, супроводжується виникненням бухгалтерських ризиків за рахунок вуалювання, маніпулювання та фальсифікації даних. Зокрема, заслуговують на увагу узагальнені М. Колісником [1, с. 46-47] недоліки балансу, що провокують появу вуалювання тощо:

– баланс підприємства надає інформацію про його фінансовий стан на певний момент часу, однак реальний стан в періодах між датами складання балансу може суттєво відрізнятись від представленого в балансі;

– існують можливості, не порушуючи вимог П(с)БО, покращити ключові показники балансу (зокрема, за рахунок проведення розрахунків з кредиторами до складання балансу та збільшення кредиторської заборгованості після складання);

– в балансі активи відображаються за первісною вартістю, однак їх ринкова вартість може суттєво відрізнятись;

– окремі елементи, що створюють вартість, не є об'єктами бухгалтерського обліку, адже не можуть бути достовірно оцінені (наприклад, вартість бренду підприємства) або не визнані активами в стандартах бухгалтерського обліку (наприклад, вартість інтелектуального капіталу, вартість сукупності постійних клієнтів підприємства).

Розглянуті недоліки балансу мають безпосередній зв'язок з об'єктами облікової політики, щодо яких існує вибір способів ведення бухгалтерського обліку. Відповідні ризики облікової політики обумовлені наступними фактами: 1) інформація, сформована у бухгалтерській звітності, не буде володіти якостями, необхідними управлінському персоналу; 2) сформована бухгалтерська звітність може призвести до прийняття зовнішніми користувачами щодо підприємства рішень, відмінних від очікуваних [2, с. 150]. До групи ризиків облікової політики можна віднести також ризик того, що вибір способів ведення обліку не буде відповідати специфіці діяльності підприємства, а отже, облікова робота буде організована не оптимально. Це призведе до зростання витрат на ведення обліку через збільшення трудомісткості облікових операцій. Крім того, внаслідок ризиків, пов'язаних зі зміною способів ведення обліку, може змінюватися картина вартісної оцінки активів і капіталу підприємства.

Політика управління економічної безпекою підприємства повинна враховувати такий суб'єктивний фактор появи ризиків, як порушення обліковим персоналом нормативно-правових документів, що регулюють господарську діяльність підприємства. Такі порушення можуть бути виникати через некомпетентність персоналу або внаслідок навмисного впливу задля отримання незаконної вигоди. Тобто, ризики діяльності бухгалтера полягають в тому, що внаслідок своїх помилок він може надавати користувачам недостовірну інформацію, а отже, їх рішення будуть засновані на спотвореній інформації.

Крім того, помилки бухгалтера можуть впливати на правильність обчислення податків, що може спровокувати переплату або недоплату податків з наступною сплатою пені і штрафів. Виявлення фактів порушень супроводжується санкціями з боку податкових і правоохоронних органів, втратою репутації, доходів і зниженням ефективності діяльності. Податкові ризики, зокрема, викликані можливістю скасування пільг, які використовує підприємство, змін податкових ставок платежів, переглядом строків платежів, невчасним нарахуванням і сплатою підприємством податків. Слушним є зауваження С. Кучер щодо того, що кожен суб'єкт господарювання в певній мірі схильний до появи податкових ризиків, оцінка яких підлягає особливій увазі зі сторони суб'єктів внутрішнього контролю, що дозволить спрогнозувати та попередити ризикові ситуації [3, с. 156].

Вплив облікової політики підприємства на його грошові потоки може також провокувати появу фінансових ризиків при незбалансованих позитивних і негативних грошових потоках, що призводить до розбалансованості структури капіталу, неможливості погасити заборгованість, зокрема внаслідок змін обмінного курсу валют (валютні ризики), крадіжок, аварій, суттєвого пошкодження майна або його втрати під час використання лізингодержувачем (лізингові ризики), зниження/підвищення ставки за депозитним вкладом (депозитні ризики), змін процентної ставки на фінансовому ринку та відповідного збільшення/зменшення розміру відсотків, що спричиняє зростання витрат при сплаті/отриманні відсотків (процентні ризики), знецінення реальної вартості фінансового капіталу підприємства та доходу від фінансових операцій за умов високого чи

зростаючого рівня інфляції (інфляційні ризики). В інвестиційній діяльності ризики характеризуються можливими збитками, що виникають внаслідок повного або часткового неповернення інвестованих підприємством ресурсів (ризики окупності капіталу), в результаті реалізації цінних паперів не за прогнозованою вартістю (ризики ліквідності), внаслідок зміни процентної ставки на фінансовому ринку, що спричиняє скорочення доходів за інвестиціями (процентні ризики), в результаті змін курсу валюти при реалізації іноземних фінансових інвестицій (валютні ризики), а також знеціненням реальної вартості об'єктів інвестування через зростання рівня інфляції, що відповідно призводить до знецінення доходів, отриманих від здійснених інвестиційних проектів (інфляційні ризики).

Ризики облікової політики перебувають в тісному зв'язку з законодавчими ризиками, що пов'язані із зміною нормативних документів, які регулюють ведення бухгалтерського обліку. Для бухгалтерів існує ризик неповного або неправильного застосування нових положень і їх врахування в обліковій політиці підприємства, а також збільшення витрат на ведення обліку у зв'язку з цими змінами. Крім того, можуть виникати ризики внаслідок неоднозначності трактування вимог нормативних документів.

Отже, створення і дієвість системи економічної безпеки підприємства безпосередньо обумовлені ефективністю організації бухгалтерського обліку, зокрема в частині розробки облікової політики підприємства. Слід належним чином забезпечити регламентування діяльності облікового персоналу, адже від вибору певних прийомів бухгалтерського обліку залежить ймовірність виникнення ризиків діяльності та її фінансові результати.

Список використаних джерел:

1. Колисник М. Третье измерение баланса. *Стратегии*. 2008. № 4. С. 45-52.
2. Шевелев А. Е., Шевелева Е.В. Риски в бухгалтерском учете: учебное пособие. Москва: КНОРУС, 2007. 280 с.
3. Кучер С.В. Бухгалтерський облік і внутрішній контроль операцій з нарахування та сплати податку на прибуток: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: 08.00.09 "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)". Житомир, 2012. 200 с.